

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:3016

av Jens Holm m.fl. (V)

med anledning av skr. 2014/15:16 Riksrevisionens rapport om granskning av livsmedelskontrollen

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Livsmedelsverket och länsstyrelserna i uppdrag att verka för en ökad samverkan mellan kommunerna när det gäller livsmedelskontrollen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att Livsmedelsverket ansvarar för att utföra revision och uppföljning av kommunernas livsmedelskontroll.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på skärpt straff för brott mot livsmedelslagen.

2 Bakgrund

Av granskningsrapporten framgår att Riksrevisionen anser att staten inte tar ansvar för en fungerande livsmedelskontroll då regeringen inte har gjort tillräckligt för att komma till rätta med de brister och problem som finns. Riksrevisionens övergripande rekommendation är att regeringen och de ansvariga myndigheterna bör pröva om en tydligare statlig styrning leder till tillräckliga förbättringar i kontrollverksamheten. I skrivelsen framgår att regeringen delvis delar denna uppfattning och att man avser att ytterligare förtydliga instruktioner samt ge vissa uppdrag i syfte att förbättra och utveckla livsmedelskontrollen såsom Riksrevisionen föreslår.

Ansvar för genomförandet av livsmedelskontrollen delas mellan Livsmedelsverket, länsstyrelser och kommuner. Riksrevisionens granskning avser den livsmedelskontroll

som genomförs av länsstyrelser och kommuner, och inte den som Livsmedelsverkets kontrollavdelning genomför.

3 Fungerande livsmedelskontroll ger trygghet för konsumenterna

Problemen inom den offentliga livsmedelskontrollen har under lång tid uppmärksamats. Sverige uppfyller inte grundläggande krav i EU-lagstiftningen på att kontrollen ska vara riskbaserad och att den ska utföras så ofta som är lämpligt. Planerade kontroller genomförs inte och kontrollfrekvensen är inom vissa områden för låg. De statliga insatserna för att komma till rätta med problemen har enligt Riksrevisionens granskning varit otillräckliga.

Den offentliga livsmedelskontrollen har stor betydelse för att konsumenterna ska kunna lita på att livsmedlen är säkra. Människors hälsa ska skyddas och man ska kunna lita på att livsmedlen är rätt märkta.

4 Staten har ansvaret för en fungerande, effektiv och likvärdig livsmedelskontroll

Riksrevisionen anser att regeringen inte har agerat för att komma till rätta med de brister som konstaterats och att Livsmedelsverket inte har utnyttjat de befogenheter som verket har tilldelats. I skrivelsen redogör regeringen för ett antal åtgärder som pågår eller kommer att inledas med anledning av Riksrevisionens rekommendationer och iakttagelser. Vänsterpartiet välkomnar dessa initiativ. Vi vill särskilt uppmärksamma behovet av att Livsmedelsverket utvecklar sin uppföljning av länsstyrelsernas och kommunernas kontrollverksamhet. Vår uppfattning är att Livsmedelsverket inte minst måste förbättra stödet för uppföljning av den betydelsefulla kontroll som bedrivs av våra kommuner. I dag är glappet för stort mellan kommunerna och Livsmedelsverket. Närmare 70 procent av kommunerna uppger att de i ganska stor eller mycket stor utsträckning behöver mer konkret stöd och vägledning.

Vi ser dock behov av ytterligare åtgärder för att stärka kommunernas livsmedelskontroll. Under ett antal år har Livsmedelsverket och FVO (Food and Veterinary Office) konstaterat att det finns problem i kommunernas livsmedelskontroll, bl.a. i fråga om resurser och kontrollfrekvens. Ett generellt problem är att kraven som ställs på kontrollmyndigheterna är relativt omfattande med tanke på att många kontrollmyndigheter på lokal nivå är väldigt små. Enligt kommunernas rapportering till Livsmedelsverket har ungefär en tredjedel av de kommunala kontrollmyndigheterna mindre än en årsarbetskraft för livsmedelskontroll. Vid revisioner av livsmedelskontrollen i kommunerna framkommer att det ofta saknats uppföljning av

huruvida företagen fått den kontrolltid de betalat för samt att uppföljningen i vissa fall inte varit tillräcklig.

Kommunerna får enligt Livsmedelsverket inte finansiera kontrollen med andra medel än kontrollavgifter. I en sammanställning med anledning av revisionerna från Livsmedelsverket konstateras dock att 11 av de 88 undersökta kommunerna (12,5 procent) saknade personal i förhållande till kontrolluppdraget. Det är enligt Livsmedelsverket anmärkningsvärt att det saknas personal, eftersom livsmedelskontrollen finansieras av de livsmedelsföretagare som kontrolleras. Livsmedelsverket konstaterar även att 35 procent av kommunerna har någon form av avvikelser när det gäller krav på kompetens och utbildning. I en enkät från Riksrevisionen framgår också att cirka 58 procent av kommunerna inte genomförde alla planerade kontrolltimmar.

Vänsterpartiet anser att ökad statlig styrning i livsmedelskontrollen är nödvändig. Det är därför positivt att regeringen i skrivelsen klargör att man avser att förtydliga Livsmedelsverkets roll för att avhjälpa brister i kontrollverksamheten. Vi anser dock att det finns skäl att redan nu ge ett konkret uppdrag till Livsmedelsverket för att stärka de kommunala kontrollmyndigheterna med avseende på bemanning och kompetens. Det finns redan i dag möjligheter för kommuner att samverka om livsmedelskontrollen, vilket i många fall kan vara en lämplig lösning för bättre utnyttjande av personalresurser. Riksrevisionens granskning visar dock att samverkan mellan kommunerna är begränsad och att något systematiskt arbete för att stödja en sådan utveckling inte sker från ansvariga statliga myndigheter. Då kontrollen ska finansieras av de livsmedelsföretagare som kontrolleras finns även ytterligare skäl att öka samverkan så att de får den kontrolltid de betalat för. Regeringen bör ge Livsmedelsverket och länsstyrelserna i uppdrag att verka för en ökad samverkan mellan kommunerna när det gäller livsmedelskontrollen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Stärk revisionen av kommunernas livsmedelskontroll

Regeringen bedömer att det inte behövs ytterligare klargörande i lagstiftningen om revision av kontrollmyndigheterna. Vänsterpartiet delar inte den uppfattningen. I dag reviderar både Livsmedelsverket och länsstyrelserna kommunernas livsmedelskontroll. Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att många länsstyrelser är tveksamma till om de har mandat att revidera kommunernas livsmedelskontroll. Riksrevisionen konstaterar även att det inte finns något tydligt mandat för revision i lagstiftningen och att den därmed kan anses ske på frivillig basis. Ansvar för uppföljning är inte heller tydligt

definierat i lagstiftningen. Det innebär att Livsmedelsverket inte har stöd i livsmedelslagstiftningen för att lämna förslag på hur brister i kontrollverksamheten ska kunna åtgärdas.

Vänsterpartiet anser att det finns starka skäl för att endast Livsmedelsverket ansvarar för utförandet av revisioner av kontrollmyndigheter. Vår bedömning är att länsstyrelserna i dag brister i den kompetens som krävs för detta utförande. För en mer samlad och tydligt ansvarsfördelad revision av kommunernas livsmedelskontroll bör därför denna funktion endast utföras av en myndighet. I likhet med Riksrevisionen anser vi att det är rimligt att det även ingår i Livsmedelsverkets ledande och samordnande roll att genomföra en uppföljning som leder fram till förslag på förbättringar i kontrollverksamheten. På miljötillsynsområdet är detta tydligt formulerat. Där ska Naturvårdsverket årligen lämna en redovisning till regeringen av hur tillsynen kan utvecklas och förbättras. Denna redovisning ska omfatta de brister i tillsynen som verket identifierat och en beskrivning av hur de kan åtgärdas. Av ovan nämnda skäl bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att Livsmedelsverket ansvarar för utförande av revision samt uppföljning av kommunernas livsmedelskontroll. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Skärp straffen för brott mot livsmedelslagen

Två år har nu gått sedan den s.k. hästköttsskandalen briserade med full kraft i Europa. Inblandning av hästkött eller medveten felmärkning med hästkött är endast ett i raden av många avslöjanden om missförhållanden med livsmedel. Dessutom finns det mycket som tyder på att organiserad brottslighet i allt större omfattning ägnar sig åt fusk med livsmedel. Myndigheter och lagstiftare uppges alltid vara steget efter. Det finns stora ekonomiska vinster att göra och straffen är låga.

Vänsterpartiet anser att detta är en oroväckande utveckling. Konsumenterna ska kunna känna sig helt säkra på att den mat de konsumerar är säker. Dessutom bör konsumenterna kunna ställa krav på att maten är framtagen på ett etiskt acceptabelt sätt. Utifrån det perspektivet finns en hel del kvar att göra både för näringen och inom lagstiftningen.

Här i Sverige har såväl Livsmedelsverket som våra kommuner gjort anmälningar vid misstankar om brott mot livsmedelslagen. Men så gott som alla förundersökningar om brott mot livsmedelslagen läggs ned av polis och åklagare. Detta görs ofta med hänvisning till att straffsatserna är för låga.

Fram till 2006 var det belagt med fängelsestraff att bryta mot livsmedelslagen. Men efter lagändringen 2006 finns endast bötesstraff som sanktion för brott mot livsmedelslagen. Livsmedelsverket har föreslagit skarpare sanktioner för dem som

bryter mot livsmedelslagen. På så sätt skulle dessa brott få en högre prioritering hos polis och rättsväsen. Vänsterpartiet delar den bedömningen och anser att fängelsestraff vid grova överträdelser kan vara motiverade. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på skärpt straff för brott mot livsmedelslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Jens Holm (V)

Stig Henriksson (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Birger Lahti (V)

Hans Linde (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)